Gemeente Sittard-Geleen

Voorstel aan Gemeenteraad

Registratienummer: 2700598

Onderwerp
Toekomstvisie 2030

Voorstel
1. Kennis nemen van de Toekomstvisie 2030 als een visie die tot stand is gekomen op basis van input en dialoog met de samenleving zijnde inwoners en toekomstambassadeurs.
2. De toekomstvisie vaststellen als richtinggevend kader voor de kaderbrief 2021 en de begroting 2022 en volgend.

Samenvatting / openbare besluitenlijst
2020 heeft in het teken gestaan van de totstandkoming van de Toekomstvisie 2030 voor Sittard-Geleen. Op basis van input van inwoners en veel gesprekken met organisaties en ondernemers is door een groot aantal Toekomstambassadeurs samen met de gemeente een toekomstvisie voor Sittard-Geleen opgesteld. Een leidend principe in deze toekomstvisie is veerkracht. Veerkracht is het vermogen van de stad, met haar inwoners, organisaties en ondernemers om zodanig te reageren op veranderende omstandigheden dat essentiële kenmerken en kwaliteiten hersteld of vernieuwd worden. We gaan voor een stad die niet alleen tegenslagen weet op te vangen, maar ook op kansen en vernieuwingen weet in te spelen zodat ze een toekomstbestendige stad is.

De visie is een visie van de samenleving, zo ook de samenwerking die daaruit voortvloeit. We doen dat samen, inwoners, maatschappelijke organisaties en - instellingen, ondernemers, bedrijven en de gemeente. Samen werken we aan kansrijke ontwikkelingen waarbij we de Toekomstvisie leidend laten zijn en elkaar daarop ook durven te bevragen en aanspreken.

Burgemeester mr. J.Th.C.M. Verheijen	Gemeentesecretaris mr. G.J.C. Kusters 11-2-21

Gemeente Sittard-Geleen

Toelichting voorstel

De toelichting van dit raadsvoorstel is opgebouwd aan de hand van enerzijds de inhoud van de toekomstvisie en hoe deze tot stand is gekomen en anderzijds hoe we verder gaan; we hebben nu een toekomstvisie en hoe komen we tot uitvoering en de daarbij benodigde samenwerking.
En we beginnen met de laatste vraag. Omdat we hier samen met elkaar over in gesprek willen gaan. Buiten met onze samenwerkingspartners; inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en bedrijven, maar natuurlijk ook in de gemeentelijke organisatie; raad, college en ambtelijke organisatie.

A. HOE VERDER?

Voor u ligt de Toekomstvisie Sittard-Geleen 2030. Een toekomstvisie die op basis van een intensief samenwerkingsproces tot stand is gekomen. En nog belangrijker dan het samen maken van een toekomstvisie, is het samen uitvoering geven hieraan. Een nieuw samenspel tussen overheid en samenleving en daarbij passende nieuwe werkwijzen maken hier onderdeel van uit (lerend netwerk).

<u>Zo doen wij dat in Sittard-Geleen</u>
De opgedane positiviteit in het proces van de afgelopen maanden (vanaf juli 2020) en de behoefte om tot actie te komen heeft geleid tot het idee van een maatschappelijk contract 'Zo doen wij dat in Sittard-Geleen'.
Een maatschappelijk contract dat fungeert als de samenwerkingsfilosofie voor het lerend netwerk toekomstambassadeurs, waaronder ook de gemeente. Een dergelijk maatschappelijk contract dat ons als gemeente gaat helpen in het nieuwe samenspel tussen overheid en samenleving om onze rol op een vernieuwende wijze in te vullen.
Deze (samenwerkings)filosofie wordt de komende weken nader uitgewerkt met de toekomstambassadeurs, waaronder ook de raadsbegeleidingsgroep.

Hierbij is het volgende van belang en zal veel aandacht krijgen:

- Spelregels
  In een maatschappelijk contract willen we vastleggen hoe we met elkaar de samenwerking vorm geven. Belangrijke spelregels, volgens de toekomstambassadeurs, hierbij zijn:
  - We gaan als gelijkwaardige partners op pad, samen maken we de toekomst. De stip is ons kompas, komt er initiatief uit de samenleving, projecteren we dat eerst op de stip.
  - We werken interdisciplinair, en schakelen continu tussen schaalniveaus (van wijk- tot en met het internationale schaalniveau afhankelijk van het vraagstuk).
  - We durven te innoveren en te experimenteren, falen mag, daar leren we van. Successen dragen we trots uit.
  - We timmeren aan de voorkant niet alles dicht, we blijven oog houden voor verrassingen (zowel op vlak van proces als inhoud en projecten). Alles is er binnen de gemeenschap Sittard-Geleen, we zoeken elkaar actief op en bundelen de aanwezig kennis, kunde, netwerken en energie

- Als er wrijving ontstaat, vooral op vlak van rollen, zoeken we de hulplijnen in het netwerk van toekomstambassadeurs.
- We volgen actief op welke waarde op welke wijze wordt gecreëerd, zonder ons te verliezen in vele parameters en meetinstrumenten.
- We doen vrijwillig mee, maar het is dan niet vrijblijvend, duidelijkheid over mandaten en rolopvattingen is cruciaal.

- Ontwikkelpaden
  De uitdaging in het tot leven en uitvoering brengen van de speerpunten en dus de visie zit in de verbinding tussen de speerpunten. In Sittard-Geleen zijn er veel projecten en programma's die onder één of twee speerpunten vallen. Waar de ambassadeurs naar toe werken zijn ontwikkelingen (in welke vorm dan ook) die idealiter waarde toevoegen aan alle speerpunten omdat ze met elkaar verweven zijn. Ontwikkelingen gericht op Geleen centrum en Geleen Zuid zijn daar duidelijke voorbeelden van, waar alle vier de speerpunten samenkomen en tot z'n recht kunnen komen. De ambitie is dan ook om 'ontwikkelpaden' te ontwerpen en volgen die de mogelijkheid bieden om alle speerpunten te realiseren. Hierbij geldt: zo wendbaar mogelijk opstellen en niets dicht timmeren aan de voorkant, waar nodig en wenselijk gebruik makend van experimenten.
  Bij het komen tot ontwikkelpaden maken we ook een verbinding met het plan van aanpak Novi Zuid Limburg; ontwikkelpaden dienen ook daaraan bij te dragen.

- Facilitering en ondersteuning.
  De samenwerking en organisatie zoals hierboven geschetst gaan niet vanzelf en dienen te worden gefaciliteerd. Hierover zijn we in gesprek en indien nodig komen we hierop terug in de kaderbrief 2021.

Novi en Bestuursakkoord

De toekomstvisie wordt ook in nauwe relatie gebracht met enerzijds Novi Zuid-Limburg en anderzijds het bestuursakkoord met de provincie Limburg.
Daar waar Novi Zuid-Limburg de visie en aanpak voor Zuid Limburg betreft met 3 grote opgaven betreft de Toekomstvisie 2030 een visie voor Sittard-Geleen met 4 speerpunten. Deze sluiten mooi aan en gaan we met elkaar in verbinding leggen en samenhang zoeken.
Daarnaast heeft een recent bestuurlijk overleg met de provincie Limburg er in geresulteerd dat we deze bestuurlijk samenwerking ook in relatie gaan brengen met de Toekomstvisie, de speerpunten en ontwikkelpaden en de daarbij behorende samenwerking met toekomstambassadeurs.

Organisatieontwikkeling

De toekomstvisie draagt bij aan de organisatieontwikkeling en is met die reden vervlochten met het traject 'versterken strategische advieskracht'. In drie sessies is met de strategische beleidsadviseurs verdiept op de visie en de bijbehorende opgaven waarna aansluiting is gezocht bij bestaande ontwikkelingen. Dit traject wordt doorgetrokken tot aan de kadernota en de begroting 2022.
Belangrijk onderdeel hiervan betreft ook de samenwerking in en extern in het licht van 'Zo doen wij dat in Sittard-Geleen'. Als gemeente willen we meer en meer naast partijen buiten gaan staan en

samen werken aan de toekomst van de stad in plaats van er boven te gaan staan en bepalen wat er moet gebeuren.

Kaderbrief 2021 en begroting 2022
De toekomstvisie 2030 voor Sittard-Geleen willen we naast de visie en het plan van aanpak Novi voor Zuid-Limburg leggen en op basis van beide visies met opgaven en speerpunten komen tot één integrerend inhoudelijk kader. Dit integrerend kader wordt richtinggevend voor beleid, samenwerking en uitvoering en onderdeel van de kaderbrief 2021 en begroting 2022 en volgende.

Communicatieaanpak
De toekomstvisie 2030 is van de samenleving en is tot stand gekomen in dialoog met een groep toekomstambassadeurs uit alle geledingen. Uitgangspunt van de communicatie is de visie verder te verspreiden in de samenleving met als doel meer mensen te mobiliseren om mee te doen. Het werken aan deze visie en de realisatie ervan is een verantwoordelijkheid van iedereen, niet alleen van de gemeente. College en raad zijn daarmee onderdeel van en gelijkwaardig aan inwoners en organisaties, ondernemers en bedrijven in de samenleving.
Mede gelet daarop maar ook omdat een getuigenis van een deelnemer eerder overtuigt dan die van de organisator, geven we de toekomstambassadeurs een podium om hun ervaringen te delen. Dit gebeurt via verschillende media, onder meer via interviews in de Stadskrant. Maar ook door toekomstambassadeurs te verbinden met speerpunten en daarvoor hun commitment te vragen. Waarbij commitment betekent meedoen, wellicht ook meefinancieren of op een andere wijze ondersteunen.

De toekomst is onder ons
Er zijn reeds veel initiatieven en projecten in onze gemeente die handelen in de geest van en bijdragen aan de visie. Het is dus zeker niet zo dat alleen toekomstambassadeurs hiermee bezig zijn, veel inwoners, organisaties, instellingen, bedrijven en ondernemers ook. Hiervan geven we een impressie in korte filmpjes met als doel inwoners en ondernemers te inspireren en te activeren. Deze miniserie hebben we benoemd als 'De toekomst is onder ons'.

Lancering Toekomstvisie 2030
De lancering van de toekomstvisie vindt plaats op 30 maart 2021 vanuit de grote filmzaal van de Domijnen, dit is nu de planning, we denken ook al na over een alternatief mocht het toch niet kunnen ivm coronamaatregelen. Het grote publiek denken we te bereiken via livestreams en via de pers. Dagvoorzitter Sander Kleikers zal de ambassadeurs, waaronder een aantal jongeren, door het programma leiden waaronder ook de overhandiging van de Toekomstvisie 2030 en de opening van het Toekomstmuseum.

Toekomstmuseum
Om de visie uit te dragen wordt er een Toekomstmuseum ingericht in de Domijnen. Hier zien bezoekers alle opgehaalde informatie over de toekomstvisie van bewoners, jongeren, adviesraden en toekomstambassadeurs. Geheel in stijl van een museum is deze informatie in beeld en geschrift vormgegeven en kan deze beleefd worden. Dit museum kan voor langere tijd bezocht worden, waardoor de visie hier ook wat langer nazindert.

Publieksversie
Op dit moment wordt gewerkt aan een publieksversie van de toekomstvisie 2030. Voor de behandeling van de toekomstvisie in de raadsronde zal deze voor 90% gereed zijn en meegestuurd worden. Tijdens de lancering op 30 maart is deze volledig gereed.

B. TOTSTANDKOMING EN INHOUD TOEKOMSTVISIE

Aanleiding
In 2018 is aan de hand van het Coalitieakkoord 2018-2022 Samen Duurzaam gestart met een brede dialoog met inwoners, lokale bedrijven, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen. Een van de signalen die toen nadrukkelijk naar voren is gekomen is dat men een duidelijke stip op de horizon mist. Er was behoefte aan inzicht in prioriteiten en visievorming over welke stad Sittard-Geleen wil zijn en waar de gemeente wil staan in 2030. Daarvoor is een breed gedragen toekomstbeeld nodig gebaseerd op grondige analyses en in dialoog met maatschappelijke partners tot stand gekomen.
Dit toekomstbeeld met bijbehorende speerpunten moet de basis gaan vormen voor de samenwerking die nodig is om grote opgaven op te pakken. En tevens moet de toekomstvisie de gemeente in staat stellen om gerichter beleidskeuzes te maken en daarin continuïteit aan te brengen.

Tegelijkertijd waren gemeente- en provinciebestuur met elkaar in overleg over bestuurlijke samenwerking. Daarbij werd eveneens geconstateerd dat het ontbrak aan een inhoudelijke kader en duidelijke prioriteiten. Dat heeft er in 2019 toe geleid dat de provincie heeft ingestemd met een bijdrage aan de totstandkoming van een Toekomstvisie voor Sittard-Geleen.

Provincie en gemeente hebben eind 2019 de opdracht voor de Toekomstvisie 2030 als volgt geformuleerd:

1. Kom tot een gedegen analyse en onderbouwing van de haalbaarheid van voorgestelde keuzes en stip op de horizon;
2. Geef inzicht in de ambitie en het draagvlak bij stakeholders om samen aan de realisatie van de visie te werken;
3. Stel de maatschappelijke opgaven van Sittard-Geleen centraal op het vlak van economie/energietransitie, (positieve) gezondheid en sociale participatie (inclusief aandacht daarbij voor jeugd/jongeren);
4. Kom tot een visie, inclusief uitvoeringsplan, sleutelprojecten en geïdentificeerde trekkers op hoofdlijnen.

Proces
In januari 2020 is het bureau Pantopicon gestart met bovenstaande opdracht. Hierbij zijn de volgende stappen doorlopen.

De oorspronkelijke planning die was gebaseerd op een toekomstvisie voor de zomer van 2020 is als gevolg van corona niet behaald. Het heeft de nodige extra tijd gevraagd om de interactiviteit anders vorm te geven (voornamelijk meer digitaal). Met als gevolg enkele extra (digitale) tussenstappen die

zijn toegevoegd aan het proces om de brede verbinding en commitment voor het traject te garanderen.

Omdat we willen dat de toekomstvisie 2030 een visie van de samenleving is, is er een groep toekomstambassadeurs in het leven geroepen. Deze groep van toekomstambassadeurs bestaat uit maatschappelijke partners, ondernemers, inwoners en wij als overheid (gemeente Sittard-Geleen). Het college en de gemeenteraad (raadsbegeleidingsgroep) zijn dus ook vertegenwoordigd. De externe toekomstambassadeurs zijn afkomstig van de volgende organisaties: Vista College, Chemelot Campus, Zuyderland, CZ zorgverzekeraar, Vivantes, Zuyd Hogeschool, ZOwonen, lokale ondernemers, gemeente Sittard-Geleen, De Domijnen, PIW-MIK, Laudy Bouw & Ontwikkeling, Provinciaal Platform voor Diversiteit in Limburg, JONGK, Breakfast Club, Visit Zuid-Limburg, centrummanagement Geleen, Phidias, Trevianum en Huisarstenpraktijk Hartje Dorp.
Deze toekomstambassadeurs zijn veelvuldig en nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van de visie.

Deskresearch
Pantopicon heeft in de eerste periode de huidige situatie geanalyseerd met een focus op het (her)ontdekken van nieuw potentieel van Sittard_Geleen mede gelet op de grote externe veranderingen die op Sittard-Geleen de komende 10 jaar kunnen afkomen. Een uitgebreid deskonderzoek is uitgevoerd, aangevuld met veldonderzoek en productieve ambtelijke werksessies. Daaropvolgend zijn **krijtlijnen** geformuleerd die vervolgens voorgelegd zijn aan de toekomstambassadeurs in een volgende bijeenkomst. Met als doel een eerste gezamenlijk perspectief te creëren van de bouwstenen van de samenleving.

Brede bevraging
De eerste bijeenkomsten werden gevolgd door **toekomstexpedities** waarin inwoners op een laagdrempelige manier breed bevraagd werden over hun wensen, hun beelden en hun zorgen over de toekomst van hun eigen gemeente. Pantopicon is samen met ambtelijk collega's,collegeleden en enkele toekomstambassadeurs waaronder ook jongeren op 9 verschillende plekken neergestreken. Samen met de stadsdeelmanagers is heel goed nagedacht waar we wel en niet zouden staan.
Dit bracht verscheidene toekomstperspectieven, kansen en troeven op. Er zijn meer dan 500 gesprekken gevoerd. Om zoveel mogelijk inwoners de gelegenheid te bieden een bijdrage te leveren is er een digitale versie beschikbaar gesteld in de vorm van een **online enquête.** Hier is tevens een week lang toegang tot geweest en heeft circa 130 reacties opgeleverd.

De opbrengsten zijn vervolgens na vaststelling van de krijtlijnen meegenomen in opvolgende bijeenkomsten met toekomstambassadeurs waarin **ambities**, gebaseerd op de krijtlijnen, zijn geformuleerd met bijbehorende opgaven om te komen tot de stip op de horizon ten behoeve van prioriteiten en keuzes.
Om efficiënter stappen te maken, de scherpte te vinden en tot een uitnodigende stip te komen, is er een **schrijfteam** binnen de toekomstambassadeurs gevormd die de concept versie heeft uitgewerkt onder regie van Pantopicon en ondersteund door het projectteam. Dit was een intensief traject van bijeenkomsten, waarin reflectie en feedback centraal stond. Het voorstel is gedaan om de toekomstvisie op te bouwen aan de hand van waarden, en uit te werken in termen van opgaven, speerpunten en ontwikkelpaden.

De toekomstambassadeurs waaronder collegeleden en de raadsbegeleidingsgroep zijn iedere keer in de gelegenheid gebracht om kennis te nemen van de opgebrachte inhoud en daarop te reflecteren in de online bijeenkomsten.
Daarnaast zijn werkateliers ingericht met zowel het college als de raadsbegeleidingsgroep. Verder zijn er **individuele interviews** met leden van het schrijfteam en het merendeel van de toekomstambassadeurs gehouden met als doel de verbinding met elkaar te houden, de diepgang op te zoeken en eigenaarschap en ambassadeursrol te verkennen.

Parallel aan bovenstaande bijeenkomsten werden externe bijeenkomsten georganiseerd met de adviesraden en mensen van de stadslabs (stadslab Historisch Sittard en stadslab Geleen Circulair), die reeds in lijn van de beoogde nieuwe manier van samenwerken aan de slag zijn en waardecreatie ook voorop stellen.

Wat nu voorligt: de Toekomstvisie 2030
Gebaseerd op uitkomsten van bovenstaand proces is de keuze gemaakt voor het meerledige concept **'veerkracht'**. De waarden sociale, economische, ecologische en institutionele veerkracht staan centraal in de visie.

- Sociale veerkracht gaat over de veerkracht van mensen, fysiek en mentaal. De focus ligt op positieve gezondheid.
- Economische veerkracht gaat over de veerkracht van de economische structuur en bedrijvigheid. De sterkten 'duurzame innovatie en ondernemerschap' staan centraal waarmee ingezet wordt op brede en inclusieve welvaart.
- Ecologische veerkracht draait om de veerkracht van ons natuurlijk systeem en duurzaamheid. Duurzaamheid is een paraplu voor heel wat onderliggende belangrijke waarden als biodiversiteit (soortenrijkdom) ruimtelijke kwaliteit, klimaatbestendigheid, schone lucht, water en bodem en stilte (als positieve tegenhangers van hinder).
- Institutionele veerkracht gaat over samenwerking op verschillende schaalniveaus; buurten, wijken, kernen, één gemeente Sittard-Geleen, de regio en de Euregio. Een succesvolle samenwerking is een samenwerking die transparant is en waarin je elkaar voor de volle 100% kunt vertrouwen.

Belangrijkste speerpunten
Bovenstaande waarden zijn vervolgens vertaald naar speerpunten voor de komende jaren. In de toekomstvisie zijn deze speerpunten uitgebreider toegelicht.

Speerpunt 1: naar een positieve gezondheidsbeleving.

- Dit speerpunt heeft betrekking op de achterstand van Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van Nederland om deze in ieder geval tot het landelijke gemiddelde te brengen. Het eerste speerpunt heeft als prioriteit een preventieve aanpak en inzet op positieve gezondheid, opschalen van reeds geboekte successen met maatwerk op wijk/kernniveau.

Speerpunt 2: naar duurzame, innovatieve en veilige bedrijvigheid

- Speerpunt 2 heeft alles te maken met de transitie naar een circulaire samenleving waar bedrijvigheid wordt gestimuleerd op een duurzame en innovatieve wijze én waar inwoners genieten van nieuwe toepassingen en materialen. De focus van dit speerpunt ligt op de

circulaire hub waarbij zeker ook gekeken wordt naar Chemelot, MKB, logistiek, Nedcar en Zuyderland.

Speerpunt 3: naar een leven lang leren en ontwikkelen

- Een leven lang leren en ontwikkelen heeft zowel te maken met het streven naar (meer) hybride vormen van onderwijs(instellingen) als met de doorontwikkeling van de maakindustrie, het bemoedigen van zelf/samenredzaamheid als het bijdragen aan zingeving door middel van cultuur, in de breedste zin van het woord. Centraal staat de ontwikkeling van inwoners zelf.

Speerpunt 4: naar een duurzame, diverse en veilige woon- en leefomgeving.

- Dit speerpunt tracht een verouderde en traditionele woningvoorraad te transformeren tot een divers scala aan attractieve en duurzame woningen aantrekkelijk voor zowel ouderen, jongeren als kenniswerkers. Naast de woningvoorraad is veiligheid een belangrijke pijler, met als prioriteit de basis op orde maken. Tevens wordt er aandacht geschonken aan een aantrekkelijke programmatie ten hoeve van een kwaliteitsvolle leefomgeving voor jong en oud.

Financiën

De financiële consequenties voortkomend uit de toekomstvisie worden inzichtelijk gemaakt in de kaderbrief 2021 en begroting 2022.

Duurzaamheid

Duurzaamheid zou in het licht van dit besluit vooral gezien moeten worden als iets wat als een rode draad door de Toekomstvisie heen loopt.
Als we kijken naar 17 global goals die door de Verenigde Naties zijn bepaald om de wereld een betere plek te maken in 2030 dan zien we dat deze bijna allemaal relevant zijn in het licht van de Toekomstvisie 2030. In de kadernota 2021 willen we daarom de global goals ook inzetten om te kunnen prioriteren in programma's en projecten die bijdragen aan de speerpunten Toekomstvisie (en opgaven Novi).

Inclusieparagraaf

Met de toekomstvisie, met name met sociale veerkracht, wordt een nauwe relatie gelegd met inclusie. Sociale veerkracht gaat over de veerkracht van mensen, fysiek en mentaal. Veel mensen denken bij mensen met beperkingen vooral aan personen met een lichamelijke of fysieke beperking, zoals mensen in een rolstoel. Maar er zijn ook mensen bij wie de beperkingen niet zichtbaar zijn. Om sociaal veerkrachtig te zijn is het heel belangrijk dat iedereen mee kan en mag doen. En dat er aandacht is voor het feit dat dit niet vanzelfsprekend is. Mensen met een beperking moeten net als

iedereen toegang hebben tot informatie, maatschappelijke diensten, openbare voorzieningen, gebouwen en openbare ruimte. Niemand uitgezonderd.
Uiteraard zal ook de toekomstvisie 2030 voor iedereen toegankelijk worden gemaakt.

Bijlagen
Bijlage 1: De Toekomstvisie 2030.
Bijlage 2: Concept Raadsbesluit

Voorstel aan **Gemeenteraad**	
Steller : Noura Yacoubi/Daphne Kagelmaker Telefoon : 046-4777726 E-mail : Daphne.Kagelmaker@sittard-geleen.nl Portefeuillehouder: A. Houtakkers en P. Meekels Cluster: Beleid	Reg. nummer : Registratienummer Reg. datum : registratiedatum Reg.nummer(s) bijlagen :
Burgemeester mr. J.Th.C.M. Verheijen	Gemeentesecretaris mr. G.J.C. Kusters